

อาณาจักรล้านช้าง: ปรัชญา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตคนลุ่มน้ำโขง*

Lan Chang Kingdom: Philosophy, Arts, Culture, Traditions and Way of Life of People in Mekong River Region

สุวิน ทองปั้น

Suwin Thongpun

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

E-mail: suwin.tho@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอาณาจักรล้านช้างและการล่มสลายของอาณาจักรล้านช้าง 2) ศึกษาปรัชญา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของคนล้านช้าง 3) ศึกษาอิทธิพลของอาณาจักรล้านช้างที่มีต่อวิถีชีวิตคนลุ่มน้ำโขง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสังเกตพฤติกรรม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. อาณาจักรล้านช้าง ตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่างลุ่มแม่น้ำโขงกับเทือกเขาอันนัม เริ่มก่อตั้งขึ้นในสมัยขุนลอ โดยเมืองชาวเป็นราชธานีแล้วเปลี่ยนชื่อเมืองชาวเป็นเมืองเชียงดง-เชียงทอง ในสมัยเจ้าฟ้าจ๋มพระองค์ได้รับพุทธศาสนาจากเขมรมาเป็นศาสนาประจำชาติ และได้อัญเชิญพระบางจากเขมรมายังล้านช้าง หลังจากนั้นเจ้าฟ้าจ๋มได้เปลี่ยนชื่อเมืองเชียงดง-เชียงทอง เป็นเมืองหลวงพระบาง ตามชื่อพระพุทธรูปอาณาจักรล้านช้างมีพื้นที่คือ ลาวทั้งหมด และภาคอีสานของประเทศไทย

2. ปรัชญาอาณาจักรล้านช้างเป็นปรัชญาพหุนิยม คือ เป็นการผสมผสานระหว่าง 3 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดเรื่องผี พราหมณ์ และพุทธ ศิลปะ คือ งานสร้างสรรค์ที่รับใช้พุทธศาสนา วัฒนธรรมล้านช้างแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ วัฒนธรรมด้านวัตถุ วัฒนธรรมด้านคติธรรม วัฒนธรรมด้านเนติธรรม และวัฒนธรรมด้านสังคมประเพณี คือสิ่งดั้งเดิมที่คนล้านช้างถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

*ได้รับบทความ: 11 กุมภาพันธ์ 2564; แก้ไขบทความ: 14 กันยายน 2564; ตอรับตีพิมพ์: 25 กันยายน 2564

Received: February 11, 2021; Revised: September 14, 2021; Accepted: September 25, 2021

3. อิทธิพลของอาณาจักรล้านช้างที่มีต่อวิถีชีวิตคนลุ่มน้ำโขงคือ 1) ความเชื่อเรื่องผี ตามความเชื่อดั้งเดิมของบรรพบุรุษล้านช้าง 2) ความเชื่อตามหลักศาสนาพราหมณ์ และ 3) ความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนา ทั้งสามความเชื่อนั้นยังมีอิทธิพลต่อคนลุ่มน้ำโขง คือ อิทธิพลด้านปรัชญา ความคิด ความเชื่อ ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณี และการสร้างความสามัคคีให้กับคนลุ่มน้ำโขง

คำสำคัญ: อาณาจักรล้านช้าง; ปรัชญา; ศิลปะ; วัฒนธรรม; ประเพณี; วิถีชีวิต

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study Lan Chang Kingdom (Million Elephants) and its collapse; 2) to study the philosophy, art, culture, traditions and way of life of people in the Lan Chang kingdom; 3) to study the influence of Lan Chang Kingdom on the way of life of people in Mekong River Region. This study was a qualitative research and its research instruments included in-depth interview and behavioral observation of 30 key informants. The obtained data were analyzed by using descriptive method.

The research results were as follows:

1. Lan Chang Kingdom was located midway between the Mekong River and the mountains 'Unnam'. It was established in the Khun Lor Majesty period. Established the city of Java as the capital and renamed Java City to Chiang Dong-Chiang Thong. The reign of Chao Fa Ngum, he acquired Buddhism from Khmer as his national religion and invited the Phrabang Buddha image from Khmer to Lan-Chang. After that, Chao FaNgum changed the name of Chiang Dong-Chiang Thong as Luang Prabang by the name of the Buddha image. The Lan Chang Kingdom occupies all of Laos and the Northeast of Thailand.

2. The philosophy of Lan Chang Kingdom is pluralism. It is a combination of three concepts of spirits, Brahmanism and Buddhism. Art is a creative work to serve Buddhism. Lan Chang culture is divided into 4 aspects: material culture; moral culture, legal culture and social culture. Traditions are good things that Lan Chang people hold, inherited from their ancestors.

3. The influence of Lan Chang Kingdom on the way of life of the people of Mekong River Region is: 1) the belief in spirits based on the traditional beliefs of Lan Chang ancestors; 2) Brahmin beliefs; 3) beliefs according to Buddhism. All three beliefs also have an influence on people of the Mekong River Region in terms of philosophy, thoughts, beliefs, art, culture, traditions and it builds unity among the people of the Mekong River Region.

Keywords: Lan Chang Kingdom; Philosophy; Arts; Culture; Tradition; Ways of Life

1. บทนำ

อาณาจักรล้านก่อก่อตั้งในปี ค.ศ. 757 โดยขุนลอเป็นอาณาจักรมีความยิ่งใหญ่ในอดีต ซึ่ง ตั้งอยู่ที่กึ่งกลางระหว่างลุ่มแม่น้ำโขงกับเทือกเขาอันนนา ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในสมัยนั้น อาณาจักรล้านช้าง มีศูนย์กลางอำนาจการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมศาสนา และวัฒนธรรมที่เมืองหลวงพระบาง เมืองเวียงจันทน์ และเมืองจำปาสัก เปลี่ยนไปตามยุคสลับกันไปตามความเข้มแข็งของกษัตริย์แต่ละเมือง แต่ละยุค อาณาจักรล้านช้างมีดินแดนทอดตัวยาวจากเหนือจรดใต้ มีอาณาเขตทิศเหนือจรดกับจีนและอาณาจักรเวียดนาม ทิศตะวันออกจรดกับอาณาจักรเวียดนาม ทิศใต้จรดกับอาณาจักรเขมร ทิศตะวันตกจรดกับอาณาจักรพม่า และราชอาณาจักรไทย อาณาจักรล้านช้างตั้งอยู่ในยุคของอาณาจักรล้านนา อาณาจักรสุโขทัย และอาณาจักรอยุธยา อาณาจักรล้านช้างมีระยะเวลาการปกครองยาวนานถึง 1,136 ปี มีกษัตริย์ปกครองต่อเนื่องกันมาหลายยุคหลายสมัย บางยุครุ่งเรือง บางยุคเสื่อมโทรมตามความสามารถของกษัตริย์ในแต่ละยุค จนกระทั่ง ในปี ค.ศ. 1893 ฝรั่งเศสเข้ายึดครองอาณาจักรล้านช้าง ฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง (ทองสืบ ศุภะมาร์ค (ปวิวรรต), 2528) ทำให้อาณาจักรล้านช้างได้ล่มสลายตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ในปัจจุบันนี้อาณาจักรล้านเป็นเพียงอาณาจักรในอดีต ซึ่งไม่มีในแผนที่โลก สำหรับการล่มสลายของอาณาจักรล้านช้างเป็นเพียงการล่มสลายของการเมือง การปกครองเท่านั้น แต่สิ่งที่ไม่ล่มสลายไปกับอาณาจักรล้านช้างคือ คน ปรัชญา ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตของคนล้านช้าง ยังมีสืบทอดมาถึงปัจจุบันนี้

การล่มสลายอาณาจักรล้านช้าง ทำให้อาณาจักรล้านช้าง ได้ถูกแยกออกเป็นสองส่วนคือ ส่วนหนึ่งเป็นประเทศไทย อีกส่วนเป็นประเทศลาว โดยเอาแม่น้ำโขงเป็นที่กั้นเขตแดน และทั้งสองประเทศมีการเมืองการปกครองที่แตกต่างกัน การบันทึกประวัติศาสตร์ของคนไทยกับคนลาว มีการบันทึกประวัติศาสตร์บางอย่างที่ไม่ตรงกัน ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนทางประวัติศาสตร์ อีกประการหนึ่งการล่มสลายของอาณาจักรล้านช้าง เป็นเพียงการล่มสลายทางการเมือง การปกครอง เท่านั้น ส่วนปรัชญา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตคนล้านช้างไม่ได้ล่มสลายและไม่ได้แบ่งแยกความเป็นไทยลาว ยังมีความแข็งแกร่ง มั่นคง ยั่งยืน มีอิทธิพลต่อคนลุ่มน้ำโขง (ไทยลาว) ตั้งแต่การเกิดจนตาย และเป็นจุดศูนย์รวมทางด้านจิตใจ เป็นสิ่งที่สร้างความสัมพันธ์ สร้างความสามัคคี สร้างความเป็นที่เป็นน้อง สร้างวิถีชีวิตของคนลุ่มน้ำโขงตราบเท่าทุกวันนี้ ถ้ามีการทำวิจัยจะทำให้ได้องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ล้านช้าง และการล่มสลายของอาณาจักรล้านช้างได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง และตรงกัน และได้องค์ความรู้ด้านปรัชญา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของคนล้านช้างที่นำไปสู่การสร้างสรรค์สังคม ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ สมานสามัคคีในชุมชนไทยลาว ถ้าไม่มีการทำวิจัยจะทำให้คนลุ่มน้ำโขงไม่รู้เกี่ยวกับความเป็นมาของบรรพบุรุษตนเองว่ามาจากไหน อะไรคือจุดศูนย์รวมจิตใจของคนลุ่มน้ำโขง อะไรเป็นสิ่งที่สร้างสรรค์สังคมและสร้างความสมานสามัคคีของคนลุ่มน้ำโขง

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาการวิจัยเรื่อง

อาณาจักรล้านช้าง: ปรัชญา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตคนลุ่มน้ำโขง เพื่อให้เกิดงานสร้างสรรค์แนวคิดด้านปรัชญา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตคนลุ่มน้ำโขงสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอาณาจักรล้านช้างและการล่มสลายของอาณาจักรล้านช้าง
2. เพื่อศึกษาปรัชญา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีของคนล้านช้าง
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของอาณาจักรล้านช้างที่มีต่อวิถีชีวิตคนลุ่มน้ำโขง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ในการการวิจัย จำนวน 2 ประเทศ คือ ไทยและลาว ประเทศลาวเลือกพื้นที่วิจัย 2 เมือง ได้แก่ เวียงจันทน์ และหลวงพระบาง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้านการเมือง การปกครอง ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีล้านช้างที่ปรากฏชัดเจนสำหรับประเทศไทย ผู้วิจัยได้เลือกจังหวัดที่มีหลักฐานทางประวัติการเมือง การปกครอง ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีล้านช้างที่ชัดเจน 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเลย และจังหวัดนครพนม โดยการเก็บข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสังเกตพฤติกรรม

ผู้ให้ข้อมูลหลัก การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 30 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้ 1)

ผู้เชี่ยวชาญด้านการเมือง การปกครองล้านช้าง คนไทย จำนวน 5 คน คนลาว จำนวน 5 รวมทั้งหมดจำนวน 10 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญปรัชญา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีล้านช้าง คนไทย จำนวน 5 คน คนลาว จำนวน 5 คน รวมทั้งหมดจำนวน 10 คน 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านวิถีชีวิตล้านช้าง คนไทย จำนวน 5 คน คนลาว จำนวน 5 คน รวมทั้งหมดจำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสังเกตพฤติกรรม ซึ่งมีขั้นตอนในการการสร้างและการหาคุณภาพ เครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์จากโบราณวัตถุ จดหมายเหตุ บันทึกทางประวัติศาสตร์ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสังเกตพฤติกรรม 2) นำข้อมูลที่ได้มาจากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นประเด็นคำถามแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสังเกตพฤติกรรม 3) นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสังเกตพฤติกรรมเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา ภาษาและวิจัย 4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสังเกตพฤติกรรมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสังเกตพฤติกรรม ฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตพฤติกรรม สร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

พบปะพูดคุยเพื่อสร้างความคุ้นเคย แจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการกำหนดนัดหมายวันเวลาที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ที่แน่นอน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เตรียมตัวและเตรียมเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก และบุคคลอื่นๆ โดยใช้วิธีการบันทึกเทป จดบันทึก และการสนทนากับกลุ่มเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการแบบสามเส้า (Triangulation) เป็นการใช้องค์ข้อมูลจาก 3 กลุ่มยืนยันกัน คือ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการเมือง การปกครองล้านช้าง 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านปรัชญา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ล้านช้าง 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านวิถีชีวิตล้านช้าง แล้วนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ทำการตีความ แปรความ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาตามหลักอุปนัย

4. สรุปผลการวิจัย

1. อาณาจักรล้านช้างและการล่มสลายของอาณาจักรล้านช้าง

1.1 อาณาจักรล้านช้าง ตั้งอยู่แถบกลุ่มน้ำโขง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เริ่มก่อตั้งขึ้นในสมัยขุนลอ โดยพระองค์ได้เข้ายึดครองเมืองขว และได้จัดตั้งเมืองขวขึ้นเป็นราชธานีในปี ค.ศ. 757 แล้วได้เปลี่ยนชื่อจากเมืองขวเป็นเมืองเชียงตุง-เชียงทอง หลังจากสิ้นรัชกาลขุนลอ อาณาจักรล้านช้างได้มีกษัตริย์ปกครองต่อมาหลายพระองค์ จนกระทั่งมาถึงสมัยเจ้าฟ้าจ๋ม เป็นยุคที่อาณาจักร

ล้านช้างได้ขยายอาณาเขตออกไปอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 1904 อาณาจักรล้านช้างได้ขยายอาณาเขตถึงดินแดนอีสาน (ทองสีบศุกะมาร์ค (ปริวรรต), 2528) หลังจากนั้นเจ้าฟ้าจ๋มทรงรับพุทธศาสนาจากเขมรมาเป็นศาสนาประจำชาติ และได้อัญเชิญพระบางจากเขมรมายังล้านช้าง (วิทย์ บัญชิตกุล, 2555, หน้า 15) และพระองค์ทรงเปลี่ยนชื่อเมืองเชียงตุง-เชียงทองเป็นเมืองหลวงพระบางตามชื่อพระพุทธรูป

ในปี ค.ศ. 1520 พระเจ้าโพธิสารขึ้นครองราชย์และรวบรวมแผ่นดินขึ้นใหม่ให้เป็นปึกแผ่นและโปรดเกล้าฯ ให้อ้ายเมืองหลวงของอาณาจักรล้านช้างไปอยู่ที่เวียงจันทน์ เพื่อหนีจากการรุกรานของสยาม ขณะเดียวกันก็ทรงระแวงระวังการยึดครองของพม่า จึงส่งพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชไปครองอาณาจักรล้านนาเพื่อคานอำนาจพม่า เมื่อพระเจ้าโพธิสารสิ้นพระชนม์ พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช เสด็จกลับมาปกครองล้านช้างแทน และทรงอัญเชิญพระแก้วมรกตจากเชียงใหม่ไปยังเวียงจันทน์ พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ได้สร้างวัดสำคัญ 2 แห่งคือ วัดพระธาตุหลวง หรือที่เรียกว่าพระธาตุเจดีย์โลกะจุฬามณี และสร้างวัดพระแก้วขึ้นเพื่อประดิษฐานพระแก้วมรกต

อาณาจักรล้านช้างเจริญสูงสุดในสมัยพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช ถือว่าเป็นยุคทองของอาณาจักรล้านช้าง พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ที่ตั้งมั่นอยู่ในทศพิธราชธรรม และเป็นที่เคารพนับถือของปวงชน หลังสิ้นรัชสมัยของพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช อาณาจักรล้านช้างเกิดความระส่ำระสายอย่างหนัก มีการแก่งแย่งอำนาจของบรรดา

เชื้อพระวงศ์และขุนนางต่างๆ จนทำให้อาณาจักร ล้านช้างแตกออกเป็น 3 อาณาจักร ดังนี้

อาณาจักรล้านช้างเวียงจันทน์ เป็นอาณาจักร ที่สืบทอดมาจากอาณาจักรล้านช้างศรีสัตนาคนหุต เดิมมีอาณาเขตปกครองดินแดนลาวภาคกลาง ในปัจจุบัน มีพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่ 2 เป็นปฐม กษัตริย์ ซึ่งพระองค์ทรงเป็นเชื้อพระวงศ์ที่ลี้ภัย การเมืองไปอยู่ที่จักรวรรดิเวียดนาม (วิทย์ บัณฑิตกุล, 2555, หน้า 19) ในขณะนั้นมีเมืองเว้เป็นราชธานี คนทั้งหลายจึงขนานพระนามพระองค์ว่า พระไชย องค์เว้ หรือพระไชยองค์เวียด พระองค์ได้นำกำลัง จากเวียดนามเข้ายึดกรุงเวียงจันทน์ แล้วจับเจ้านันทรราชสำเร็จโทษ แล้วราชาภิเษกพระองค์เอง เป็นกษัตริย์ในปี ค.ศ. 1698

อาณาจักรล้านช้างหลวงพระบาง ก่อตั้ง ขึ้นจากความแตกแยกระหว่างเวียงจันทน์กับ หลวงพระบางในปี ค.ศ. 1707 ได้รับการช่วยเหลือ จากสมเด็จพระเพทราชา กษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา ได้ทรงช่วยเจรจาให้ทั้งสองฝ่ายยุติการสู้รบและ ปักปันเขตแดนระหว่างหลวงพระบางกับเวียงจันทน์ นับแต่นั้นเป็นต้นมาหลวงพระบางจึงเป็นอิสระภาพ และเป็นจุดเริ่มต้นยุคล้านช้าง 2 อาณาจักร คือ อาณาจักรล้านช้างหลวงพระบาง ซึ่งมีอาณาเขต ครอบคลุมดินแดนลาวภาคเหนือของลาวใน ปัจจุบัน และอาณาจักรล้านช้างเวียงจันทน์ ซึ่งมี อาณาเขตครอบคลุมดินแดนลาวภาคใต้รวมถึง จำปาศักดิ์ในปัจจุบัน

อาณาจักรล้านช้างจำปาศักดิ์ ก่อตั้งขึ้นจาก การแข็งข้อตั้งตนเป็นอิสระไม่ขึ้นตรงต่อเวียงจันทน์ ต่อมาได้เชิญเจ้าหน่อกษัตริย์มาเป็นกษัตริย์

ปกครองนครจำปาศักดิ์ในปี ค.ศ. 1714 อาณาจักร ล้านช้างจำปาศักดิ์ จึงเกิดขึ้นในสมัยของพระองค์ มีอาณาเขตตั้งแต่เมืองนครพนม เมืองคำม่วน ลงไป จนถึงเมืองเชียงแตง เมืองมโนไพรต่อแดนเขมร ส่วนทาง ด้านตะวันตกแผ่อำนาจปกครองไปจนถึง เมืองท่งหรือเมืองสุวรรณภูมิ

ในปี ค.ศ. 1778 อาณาจักรล้านช้างได้ตก อยู่ภายใต้การปกครองของสยาม ในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสิน พระองค์ทรงส่งกองทัพสยาม เข้ายึดครองแผ่นดินล้านช้างที่แตกแยกออกเป็น 3 อาณาจักร ได้ทั้งหมด แต่ยังคงให้อำนาจกษัตริย์ แต่ละอาณาจักรในการปกครอง ตนเองในฐานะ หัวเมืองประเทศราชที่ต้องส่งส่วยให้แก่อาณาจักร สยาม เมื่อถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ในปี ค.ศ. 1822 เจ้าอนุวงศ์ แห่งเวียงจันทน์ทรงวางแผนกบฏเอกราช แต่ไม่สำเร็จ จึงถูกตัดสินโทษประหารชีวิต กองทัพสยามใน รัชกาลที่ 3 ยกทัพไปปราบอาณาจักรเวียงจันทน์ หมดสิ้น และอาณาจักรสยามปกครองอาณาจักร ล้านช้างยาวนานถึง 114 ปี ก่อนที่จะเสียดินแดน แลพฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงให้แก่ฝรั่งเศส (วิทย์ บัณฑิตกุล, 2555, หน้า 21)

1.2 การล่มสลายของอาณาจักรล้านช้าง อาณาจักรล้านช้างมีกษัตริย์ปกครองสืบทอดต่อกัน มาหลายพระองค์ จนถึงรัชสมัยพระเจ้าสุริยวงศา ธรรมิกราช รัชสมัยของพระองค์นับเป็นยุคทองของ ราชอาณาจักรล้านช้าง ภายหลังจากพระองค์ สวรรคตแล้ว เชื้อพระวงศ์ลาวต่างก็แก่งแย่งราช สมบัติกัน จนอาณาจักรล้านช้างแตกแยกเป็น 3 อาณาจักร คืออาณาจักรล้านช้างหลวงพระบาง

อาณาจักรล้านช้างเวียงจันทน์ และอาณาจักรล้านช้างจำปาสัก ซึ่งสาเหตุมาจากการแตกความสามัคคี การแย่งชิงอำนาจภายในอาณาจักรล้านช้าง การเกิดสงครามเจ้าอนุวงศ์และการขยายอำนาจของฝรั่งเศสสู่ลุ่มแม่น้ำโขง ทำให้อาณาจักรล้านช้างเริ่มเสื่อมลง สภาพบ้านเมืองเริ่มอ่อนแอเกิดความไม่มั่นคง เกิดการจลาจลแย่งชิงราชสมบัติ ทำให้ไพร่พลล้มตาย บ้านเรือนราษฎรเสียหายและ มีผู้เสียชีวิตมากมาย

ในปี ค.ศ. 1893 ฝรั่งเศสเข้ายึดครองอาณาจักรล้านช้างฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง (ประเทศลาว) ทำให้ประเทศสยามเสียดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงให้กับฝรั่งเศส ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งถือว่าเป็นการสิ้นสุดของอาณาจักรล้านช้างและได้ล่มสลายตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา หลังจากอาณาจักรล้านช้างได้แยกออกเป็น 2 ฝ่าย โดยเอาแม่น้ำโขงเป็นที่กั้นดินแดน คือ แผ่นดินฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงกลายเป็นประเทศลาว ซึ่งปกครองโดยฝรั่งเศส ส่วนฝั่งขวาของแม่น้ำโขงกลายเป็นแผ่นดินสยามที่เรียกว่าอีสาน ณ ปัจจุบันนี้

2. ปรัชญา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของคนล้านช้าง

2.1 ปรัชญาอาณาจักรล้านช้าง
มีปรัชญาเป็นของตนเอง ซึ่งปรัชญาอาณาจักรล้านช้างแบ่งออกเป็น 3 ยุคดังนี้

(1) ปรัชญายุคแรกของอาณาจักรล้านช้าง ยุคแรกชาวล้านช้างมีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นนั่นก็คือ ผีหรือวิญญาณ ชาวล้านช้างเชื่อว่าสิ่งที่อยู่เหนือ

ธรรมชาติจะมีอำนาจเหนือมนุษย์ และชาวล้านช้างได้นำเอาสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติมาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ มีการปฏิบัติต่อสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติจนกลายมาเป็นวิถีชีวิต คนล้านช้างมีการนับถือผี เช่น ผีแถน ผีฟ้า ผีบรรพบุรุษ เป็นต้น ดังนั้น ปรัชญายุคแรกจึงเป็นปรัชญาวิญญาณนิยม

(2) ปรัชญายุคศาสนาพราหมณ์
ศาสนาพราหมณ์เข้าสู่อาณาจักรล้านช้างในสมัยศรีโคตรบอง ซึ่งมีหลักฐานทางโบราณคดีที่แสดงให้เห็นถึงคติความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ที่ปรากฏในพื้นที่ประเทศลาวมา ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 11 โดยเฉพาะหลักฐานที่ค้นพบในบริเวณปราสาทวัดภู แดบเมืองจำปาสักเป็นภาพแผ่นหินสลักตรีมูรติทั้ง 3 องค์ คือ พระพรหม พระศิวะ และพระวิษณุ เป็นต้น หลักฐานต่างๆ แสดงให้เห็นถึงความเจริญแพร่หลายของศาสนาพราหมณ์ในอาณาจักรล้านช้าง แต่คนล้านช้างยังเชื่อในเรื่องของวิญญาณ (ผี) อยู่ซึ่งมีร่องรอยของการนับถือวิญญาณและศาสนาพราหมณ์ ที่ปรากฏให้เห็นในรูปของปรัชญา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชาวล้านช้างปรัชญาในยุคนี้เป็นปรัชญาวิญญาณนิยมผสมผสานกับปรัชญาเทวนิยม

(3) ปรัชญายุคพุทธศาสนาพุทธศาสนาเข้าสู่อาณาจักรล้านช้างในสมัยเจ้าฟ้าจ๋มเนื่องด้วยพระนางแก้วยอดฟ้า พระมเหสีของเจ้าฟ้าจ๋มผู้นับถือพระพุทธศาสนามาก่อนแล้ว เมื่อครั้งอยู่ในเมืองขอม เมื่อทรงเห็นประชาชนล้านช้างนับถือผีสางเทวดา และฆ่าสัตว์บูชาบวงสรวง จึงได้ทูลขอให้พระเจ้าฟ้าจ๋มไปอัญเชิญพระพุทธศาสนามาเผยแพร่ในอาณาจักรล้านช้าง

พระเจ้าฟ้ารุ่งทรงเห็นดีด้วย จึงได้ส่งทูตไปทูลขอ นิมนต์พระสงฆ์แบบเถรวาทจากเขมรมาเผยแผ่ใน ล้านช้าง เมื่อพระพุทธศาสนาได้เข้ามาสู่อาณาจักร ล้านช้างและได้รับการอุปถัมภ์จากพระเจ้าฟ้ารุ่ง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอาณาจักรล้านช้าง จึงประสบผลสำเร็จเป็นอย่างมาก ประชาชนให้ความเคารพนับถือจนกลายมาเป็นวิถีชีวิตของ ล้านช้าง วัดได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเป็น ศูนย์กลางของสังคม และพุทธศาสนาได้หล่อหลอม ปรัชญา แนวคิด ความเชื่อ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของคนล้านช้างจนกลายมาเป็นอัตลักษณ์ ของคนล้านช้าง ปรัชญาในยุคนี้นี้จึงเป็นการผสม ผสานระหว่างปรัชญาวิญญูณนิยม ปรัชญาเทวนิยม และปรัชญากรรมนิยมของพุทธ

สรุป ปรัชญาล้านช้างมีลักษณะเป็นปรัชญา แบบผสมผสานแนวคิดทั้ง 3 เข้าด้วยกัน คือแนวคิด วิญญูณ (มี) พรหมณ์ และพุทธศาสนา แนวความคิด และวิถีปฏิบัติ ดังนั้นปรัชญาของอาณาจักรล้านช้าง จึงจัดอยู่ในปรัชญาประเภทพหุนิยม (Pluralism) หรือพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism)

2.2 ศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณี ของอาณาจักรล้านช้าง

(1) ศิลปะล้านช้าง คือ งาน สร้างสรรค์เพื่อเผยแพร่และรับใช้พระพุทธศาสนา เป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ สถาปัตยกรรม เช่น พระธาตุ โบสถ์ วิหาร ประติมากรรม เช่น พระพุทธรูป จิตรกรรม เช่น ภาพวาดพุทธประวัติ ซึ่งศิลปะ เหล่านี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความคิด ความศรัทธา ความเชื่อ การดำเนินชีวิต ได้สะท้อนให้เห็นถึง ความเจริญรุ่งเรืองและตั้งมั่นอยู่ในอาณาจักร

ล้านช้าง เมื่อใดที่สถานการณ์บ้านเมืองมีความสงบ จากสงคราม สิ่งหนึ่งที่พระมหากษัตริย์ ชนชั้น ผู้ปกครอง และประชาชนพึงกระทำคือการเข้าวัด ทำบุญ ปฏิบัติธรรม และสร้างถาวรวัตถุ เช่น โบสถ์ วิหาร พระพุทธรูป และพระธาตุ เป็นต้น ซึ่งการ ก่อสร้างศาสนสถาน ถือว่าได้ว่าเป็นบ่อเกิดผลงาน ทางศิลปะล้านช้าง หรือที่เรียกว่า พุทธศิลป์ล้านช้าง

(2) วัฒนธรรมล้านช้าง คือ สิ่งที่ตั้งงามคนล้านช้างถือปฏิบัติสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นมาถึงยุคปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 4 ด้านดังนี้ 1) วัฒนธรรมด้านวัตถุคืองานสร้างสรรค์ที่คน ล้านช้างได้สร้างขึ้นจากปรัชญา แนวคิด ความเชื่อ แล้วถ่ายทอดลงสูงงานที่เป็นวัตถุและมีการทำอย่าง ต่อเนื่องจากรุ่นสู่รุ่น จนกลายมาเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของคนล้านช้าง วัฒนธรรมทางวัตถุของ ชาวล้านช้างมีหลากหลาย เช่น เครื่องแต่งกายและ การแต่งกาย การประกอบอาชีพ วัตถุเครื่องใช้ ในชีวิตประจำวัน การสร้างที่อยู่อาศัยศิลปะ เช่น สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม วรรณกรรม เป็นต้น 2) วัฒนธรรมด้านคติธรรมคือสุภาชิต คำคม คำสั่งสอน ญาภาชิต คติความเชื่อคติธรรม รวมไปถึงหลักในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในด้าน ศีลธรรมที่ใช้ในการกล่อมเกลาคิดใจ ซึ่งเป็นการ สร้างเสริม เจตคติ ค่านิยม ความคิดริเริ่มให้คน ในสังคมยึดมั่นและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ของคนล้านช้าง 3) วัฒนธรรมด้านเนติธรรมคือ กฎสังคม จารีต ประเพณี ระเบียบของสังคมที่กำหนดให้คนในสังคมประพฤติ ปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดความสามัคคี เกิดความผาสุก เกิดความเป็น ระเบียบเรียบร้อยของสังคม วัฒนธรรมด้าน

เนติธรรมจะช่วยส่งเสริมกฎหมายบ้านเมือง เพราะ วัฒนธรรมด้านเนติธรรม จะเป็นกฎระเบียบที่เป็น ไปในทิศทางเดียวกันกับกฎหมายบ้านเมือง ให้ทุกคนพร้อมใจกันปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและ ต่อเนื่องจากรุ่นสู่รุ่น และ 4) วัฒนธรรมด้านสังคม คือสิ่งที่คนล้านช้างควรปฏิบัติเมื่ออยู่ร่วมกันใน สังคม ในฐานะที่เราอยู่รวมกันเป็นสังคม ส่วนใหญ่ จะเป็นเรื่องของมารยาทการเข้าสังคม เพื่อให้เกิด ความสวยงาม ความดีงาม ความเป็นเอกลักษณ์ และความเป็นอัตลักษณ์ เช่น วัฒนธรรมการผูกเสี่ยว วัฒนธรรมการลงแขก วัฒนธรรมการแต่งตัว วัฒนธรรมการเข้าสังคม วัฒนธรรมการกิน มีการ เคารพผู้อาวุโส เป็นต้น

(3) ประเพณีล้านช้าง ส่วนใหญ่ เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เช่น ประเพณีสิบสองเดือน (ฮิตสิบสอง) โดยเริ่มจาก เดือนเจียง (เดือนอ้าย) คือ บุญเข้ากรรม บุญคูณข้าว บุญข้าวจี บุญเผาสุ บุญสร้งน้ำ บุญบั้งไฟ บุญซำชะ บุญเข้าพรรษา บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก บุญออกพรรษา และบุญกฐิน ประเพณีฮิตสิบสอง จึงเป็นแนวทางการปฏิบัติตลอดทั้งปีของคน ล้านช้าง เพราะเชื่อว่าถ้าได้ปฏิบัติตามฮิตสิบสอง เดือนแล้วจะทำให้ชีวิตรุ่งเรืองมีความอุดมสมบูรณ์

3. อิทธิพลของอาณาจักรล้านช้างที่มีต่อ วิถีชีวิตคนลุ่มน้ำโขง

3.1 ปรัชญาของอาณาจักรล้านช้าง ที่อิทธิพลต่อวิถีชีวิตคนลุ่มน้ำโขง ดังนี้

(1) ความเชื่อยุคแรกของอาณาจักรล้านช้างเป็นความเชื่อเรื่องผี นับถือผี เช่น ผีป่า ผีเถา ผีฟ้า เป็นต้น ส่วนผีที่เป็นใหญ่สุด คือ ผีเถา

ซึ่งชาวอีสานเรียกว่าพญาเถา ซึ่งเป็นผีที่มีอำนาจ สามารถควบคุมกำหนดชะตาชีวิตของคน ซึ่งชาว ล้านช้างเชื่อว่าผีเถาเป็นเทพเจ้าผู้สร้างโลก สร้าง สิ่งมีชีวิต สร้างมนุษย์ และเป็นผู้ควบคุมชะตาชีวิต ของสรรพสิ่ง พญาเถาจะเป็นผู้กำหนดชะตาชีวิต ว่าใครจะดำเนินชีวิตไปอย่างไรและมีอำนาจสามารถ ดลบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างให้เป็นไปตามที่ตนเอง ต้องการ สามารถให้คุณและโทษแก่มนุษย์ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงมีการบูชาพญาเถา จนกลายมา เป็นประเพณีบุญเดือนหก (บุญบั้งไฟ) ซึ่งเป็นหนึ่งใน ฮิตสิบสองที่ยังมีอิทธิพลต่อคนอีสานและคนลาว ในยุคปัจจุบัน

(2) ความเชื่อยุคที่สองของชาว ล้านช้างเป็นความเชื่อตามศาสนาพราหมณ์ ฮินดู เป็นยุคที่ศาสนาพราหมณ์เผยแพร่เข้ามายัง อาณาจักรล้านช้าง ซึ่งชาวล้านช้างก็ให้ความเคารพ นับถือศาสนาพราหมณ์ จุดเด่นของศาสนาพราหมณ์ คือการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ศาสนา เป็นศาสนา แห่งเจ้าพิธีกรรม ซึ่งชาวล้านช้างได้นำพิธีกรรม ต่างๆ ของศาสนาพราหมณ์มาใช้ในพิธีกรรมบูชาผี และประเพณีต่างๆ ของชาวล้านช้าง เช่น ประเพณี ฮิตสิบสอง ทุกประเพณีจะมีการประกอบพิธีกรรม ตามความเชื่อของพราหมณ์ และพิธีกรรมนั้นยังมี อิทธิพลต่ออีสานและคนลาวในยุคปัจจุบัน

(3) ความเชื่อยุคที่สามของชาว ล้านช้างเป็นความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นยุคที่พุทธศาสนาได้เผยแพร่เข้ามาสู่ อาณาจักรล้านช้าง และพุทธศาสนาก็มีอิทธิพลต่อ ชาวอาณาจักรล้านช้างเป็นอย่างมาก ซึ่งชาว อาณาจักรล้านช้างนับตั้งแต่พระมหากษัตริย์ ชนชั้น

การปกครองและประชาชนทั่วไป ล้วนแล้วแต่หันมานับถือพระพุทธศาสนาและใช้พุทธศาสนาเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจของชาวล้านช้าง เป็นที่พึ่งทางจิตใจและเป็นเครื่องมือในการปกครอง พระมหากษัตริย์ก็อาศัยพระพุทธศาสนาช่วยในการปกครอง อาณาจักรล้านช้างและใช้พระพุทธศาสนาเป็นจุดศูนย์รวมของอาณาจักรล้านช้างในทุกๆ ด้านไม่ว่าในด้านการปกครอง ด้านการสร้าง ความสามัคคี ด้านวิถีชีวิต เพราะฉะนั้น พระพุทธศาสนาจึงวางรากฐานอย่างแน่นแคว้นในอาณาจักรล้านช้าง และพุทธศาสนาก็ยังมีอิทธิพลต่อคนอีสานและคนลาวในยุคปัจจุบัน

4. อิทธิพลของอาณาจักรล้านช้างต่อปรัชญา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีคนลุ่มน้ำโขง

4.1 อิทธิพลของอาณาจักรล้านช้างต่อปรัชญา แนวคิด ความเชื่อของคนลุ่มน้ำโขง โดยเฉพาะแนวคิดแบบวิญญูณนิยม เช่น ผีसाง เทวดา ผีบรรพบุรุษ ผีฟ้า ผีแถน เป็นต้น ในยุคล้านช้าง เชื่อว่าวิญญูณเหล่านี้ สามารถทำร้ายและสร้างความเดือดร้อนให้มนุษย์ได้ เช่น ทำให้เจ็บป่วย ทำให้เกิดภัยพิบัติต่างๆ ทำให้ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เป็นต้น ดังนั้นชาวล้านช้างจึงทำพิธีบวงสรวงและสวดอ้อนวอนให้วิญญูณเหล่านั้นเกิดความพอใจ เพื่อให้วิญญูณเหล่านั้นช่วยมนุษย์ให้ได้รับความปลอดภัยและป้องกันภัยพิบัติทั้งหลาย มนุษย์มีหน้าที่ทำพิธีกรรมให้กับวิญญูณที่ตนเองนับถือ ส่วนวิญญูณจะทำหน้าที่สนองตอบในสิ่งที่มนุษย์อ้อนวอน และปรัชญา แนวความคิดนี้มีการสืบทอดกันมานานหลายพันปี และยังมีอิทธิพลต่อคนอีสานและคนลาวในยุคปัจจุบัน

4.2 อิทธิพลของอาณาจักรล้านช้างต่อศิลปะคนลุ่มน้ำโขง คือ หลักการทำบุญของคนล้านช้างเริ่มตั้งแต่พระมหากษัตริย์ ตลอดจนถึงประชาชนนิยมทำบุญด้วยการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา บูรณปฏิสังขรณ์ และสร้างวัดวาอาราม ศาสนสถาน เช่น สร้างพระธาตุพนม พระธาตุอิงฮัง พระธาตุหลวง ในสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช พระองค์พาประชาชนสร้างวัด สร้างพระพุทธรูปจำนวนมาก เช่น สร้างพระเจ้าองค์ตื้อ พระสุก พระเสริม และพระใส เป็นต้น ซึ่งสิ่งก่อสร้างเหล่านี้เรียกว่า พุทธศิลป์ ซึ่งอิทธิพลของอาณาจักรล้านช้าง เหล่านี้ยังมีอิทธิพลต่อศิลปะคนลุ่มน้ำโขงใน 3 ด้านดังนี้

(1) สถาปัตยกรรม ได้แก่ การสร้างเจดีย์หรือพระธาตุในยุคปัจจุบัน เช่น การสร้างเจดีย์เก้าชั้นทรงสี่เหลี่ยมที่วัดหนองแวง เมืองเก่าขอนแก่น เป็นการสร้างตามแบบพุทธศิลป์ล้านช้าง และการสร้างเจดีย์ที่มจร วิทยาเขตขอนแก่น เป็นการจำลองพระธาตุหลวง จากเวียงจันทน์ ประเทศลาว เป็นต้น

(2) ประติมากรรม ได้แก่ การสร้างพระพุทธรูปตามแนวคิดล้านช้าง ด้วยการนำเอาศิลปะล้านช้างมาสร้างพระพุทธรูปในยุคปัจจุบัน เช่น สร้างพระพุทธรูปที่มีพระโสดยาว พระหัตถ์ยาว เป็นต้น

(3) จิตรกรรมฝาผนัง คือ การวาดภาพของล้านช้างตามโบสถ์ ตามวิหาร ตามพระธาตุ จะเป็นภาพวาดภาพพุทธประวัติ ภาพนิทานชาดก และนิทานพื้นบ้าน เป็นต้น และในยุคปัจจุบัน ภาพจิตรกรรมฝาผนังตามโบสถ์ วิหาร เจดีย์ของคน

ลุ่มน้ำโขงเป็นवादภาพवादเกี่ยวกับพุทธประวัติ ภาพชาดก และภาพวรรณกรรมพื้นบ้าน ตามแบบฉบับล้านช้าง

4.3 อิทธิพลของอาณาจักรล้านช้าง ต่อวัฒนธรรมคนลุ่มน้ำโขงคือ ปรัชญา แนวคิด ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตล้านช้าง ที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมล้านช้างใน 4 ด้าน คือ

(1) วัฒนธรรมทางวัตถุ ได้แก่ การสร้างศาสนาวัตถุ เช่น การสร้าง เจดีย์ วิหาร โบสถ์ พระพุทธรูป เป็นต้น

(2) วัฒนธรรมทางคติธรรม ได้แก่ การนำเอาคติธรรมสมัยล้านช้างมาใช้ในการดำเนินชีวิต เช่น การเคารพผู้อาวุโส การซื่อสัตย์ สุจริต เป็นต้น

(3) วัฒนธรรมทางเนติธรรม ได้แก่ การนำเอาวัฒนธรรมมาเป็นระเบียบของสังคม เช่น ฮีตสิบสองคองสิบสี่ เป็นต้น

(4) วัฒนธรรมทางสังคมได้แก่ หลักการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเพื่อความดีงามและความผาสุกในสังคม เช่น มารยาทการเข้าสังคม การผู้มิตร การเคารพผู้อาวุโส การแต่งกาย เป็นต้น

4.4 อิทธิพลของอาณาจักรล้านช้าง ต่อประเพณีคนลุ่มน้ำโขง สำหรับประเพณีหลักๆ ของชาวอีสานและชาวลาวที่ได้รับอิทธิพลจากอาณาจักรล้านช้าง คือ ฮีตสิบสองหรือประเพณี 12 ซึ่งเป็นประเพณีประจำแต่ละเดือนในหนึ่งปีคนอีสานจะให้ความสำคัญกับประเพณีฮีตสิบสองเป็นอย่างมาก เพราะเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนอีสานตั้งแต่เกิดจนตาย และเป็น

ประเพณีที่สังคมอีสานยึดถือปฏิบัติมาอย่างสม่ำเสมอจนกลายเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชาวอีสาน

5. อิทธิพลของอาณาจักรล้านช้างในการสร้างความสามัคคีคนลุ่มน้ำโขง อิทธิพลของอาณาจักรล้านช้างในการสร้างความสามัคคีของคนลุ่มน้ำโขงคือ อิทธิพลของปรัชญา แนวคิด ความเชื่อ ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณีล้านช้าง และวิถีชีวิตของคนล้านช้างที่ยังมีอิทธิพลต่อคนอีสานและคนลาวถึงปัจจุบันนี้ ได้แก่ การสร้างพุทธศิลป์ การบูชาพระธาตุพนม บูชาหลวงพ่อบุชชา การผูกเสี่ยว ประเพณีขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีฮีตสิบสอง เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นสื่อกลางในการสร้างความสามัคคีในชุมชน และสร้างความสามัคคีระหว่างคนอีสานและคนลาว

5. อภิปรายผลการวิจัย

อาณาจักรล้านช้างเริ่มก่อตั้งขึ้นในสมัยขุนลอ โดยพระองค์ได้เข้ายึดเมืองขวา แล้วจัดตั้งเมืองขวาขึ้นเป็นราชธานี โดยการเปลี่ยนชื่อเมืองขวาเป็นเมืองเชียงตุง-เชียงทอง และสืบทอดอำนาจมาหลายสมัยจนถึงสมัยของพระเจ้าฟ้ารุ่งม พระองค์ได้อัญเชิญพระพุทธรูป (พระบางจากเขมร) พระองค์ได้เปลี่ยนชื่อเมืองเชียงตุง-เชียงทอง เป็นเมืองหลวงพระบางตามชื่อพระพุทธรูปเพื่อเป็นสิริมงคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูภัทรสิริวุฒิ (วิทยา สิริภทโท/เที่ยงธรรม) (2556) ได้ทำวิจัยเรื่องศึกษาพัฒนาการและอิทธิพลของพระพุทธศาสนาในสังคมล้านช้าง สรุปได้ว่า อาณาจักรล้านช้างหรือกรุงศรีสัตนาคนหุต เป็นอาณาจักรที่มีความ

ยิ่งใหญ่รัฐหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่นเดียวกับสุโขทัยและอยุธยาของประเทศไทย ซึ่งตามพงศาวดารลาว ได้กล่าวไว้ว่า อาณาจักรล้านช้างเริ่มก่อตั้งขึ้นในสมัยขุนลอ โดยพระองค์ได้เข้ายึดเมืองขวา (หลวงพระบาง) จากขุนกันราง และได้จัดตั้งเมืองขวาขึ้นเป็นราชธานีของล้านช้างในปี พ.ศ. 757 แล้วได้เปลี่ยนชื่อจากเมืองขวาเป็นเมืองเชียงของตั้งแต่นั้นมา ประชาติลาวก็เริ่มอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในดินแดนล้านช้างกันมากขึ้น ซึ่งภายหลังจากรัชกาลของขุนลอ อาณาจักรล้านช้างก็ได้มีกษัตริย์ปกครองเรื่อยมาหลายพระองค์ จนมาถึงสมัยของพระเจ้าฟ้ารุ่ง (1896-1916) เป็นระยะที่อาณาจักรล้านช้างได้ขยายขอบเขตแผ่อิทธิพลไปไกลจนสามารถผนวกดินแดนที่เรียกว่า อีสานของประเทศไทยในปัจจุบันบางส่วนเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านช้าง

วิถีชีวิตของคนล้านช้างในยุคแรกจะเชื่อเรื่องผีหรือวิญญาณ เช่น เชื้อผีฟ้า ผีแถน ผีบรรพบุรุษ เป็นต้น ในยุคที่สองศาสนาพราหมณ์เข้าสู่อาณาจักรล้านช้าง ชาวล้านช้างรับเอาศาสนาพราหมณ์เข้ามาในยุคนี้จึงเป็นการผสมผสานระหว่างผีกับพราหมณ์ยุคที่สามพุทธศาสนาเข้ามาสู่อาณาจักรล้านช้าง ชาวล้านช้างรับเอาพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ก็ยังไม่ทิ้งความเชื่อเรื่องผีและพราหมณ์ ในยุคนี้จึงเป็นการผสมผสานกันระหว่างผี พราหมณ์ และพุทธอย่างลงตัว แต่ว่าพุทธศาสนาจะเป็นแกนหลักสำหรับการหล่อหลอมวิถีชีวิตของคนล้านช้างตั้งแต่กษัตริย์ลงไปถึงประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมศักดิ์ ปิยะมโม อินทเสน (2543) ได้ทำวิจัยเรื่อง อิทธิพลของ

พระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมลาวในแขวงจำปาศักดิ์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สรุปได้ว่า เดิมประชาชนลาวมีความเชื่อและนับถือภูตผี วิญญาณ สิ่งเหนือธรรมชาติ แต่ต่อมาเมื่อพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้ามา ประชาชนลาวได้ยึดหลักพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นวิถีดำเนินชีวิต จนกระทั่งทำให้พระพุทธศาสนาได้เจริญงอกงามไปตามลำดับ แต่ขณะเดียวกัน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารประเทศชาติ ทั้งทางด้านการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ พระพุทธศาสนาก็เปลี่ยนไปตามบริบทนั้นๆ บางครั้งเมื่อการเมืองมีความสงบลง ประเทศชาติมีความเจริญ พระพุทธศาสนาก็ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน และสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะมโม อินทเสน (2540) ได้ทำวิจัยเรื่อง สังคมล้านช้างตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ 21 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 23 สรุปได้ว่า คนในสังคมล้านช้างนอกจากจะมีบทบาทและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตนต่อส่วนรวมและครอบครัวแล้ว คนในสังคมล้านช้างยังต้องมีวิถีชีวิตของแต่ละคน ซึ่งวิถีชีวิตในที่นี้ คือพฤติกรรมของคนในสังคม เช่น พฤติกรรมการกิน การแต่งกาย ความเชื่อ โดยเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกในสังคม เช่น ความเชื่อ สังคมล้านช้างในขณะนั้นมีความเชื่อเรื่องแถนอย่างมาก โดยถือว่าแถนเป็นเทพที่มีอำนาจสูงสุด และไม่ใช้เพียงองค์เดียว และเชื่อว่ากษัตริย์ที่ปกครองล้านช้างทุกพระองค์มีเชื้อชาติมาจากแถน โดยสืบเชื้อสายมาจากขุนบรม คือแถนส่งขุนบรมมาปกครองโลกมนุษย์ นอกจากนี้ยังมีความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติและที่สำคัญความเชื่อตามหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา ซึ่งมีอย่างมาก

ในสังคมล้านช้าง การที่คนในสังคมล้านช้างเกิดความเชื่อในสรรพสิ่งต่างๆ นั้น ไม่ใช่เป็นการแสดงให้เห็นว่าคนในสังคมล้านช้างมีความงมงายแต่ความเชื่อกลับเป็นตัวการกำหนดพฤติกรรมการค้าเงินชีวิตของมนุษย์ให้อยู่ในกรอบของสังคม

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
1.1 งานศิลปะล้านช้าง เช่น โบสถ์วิหาร เจดีย์ และพระพุทธรูป ซึ่งเป็นงานศิลปะที่สร้างสรรค์จากสติปัญญาของคนล้านช้างแล้วถ่ายทอดลงสู่งานศิลปะ เพื่อรับใช้พุทธศาสนาเมื่อเป็นเช่นนี้ ควรจะนำเอางานศิลปะล้านช้างไปใช้ในวงการศึกษาและการสร้างสรรค์งานศิลปะเพื่อรับใช้สังคมให้มากขึ้น

1.2 วัฒนธรรม ประเพณีล้านช้าง เป็นสิ่งที่มีคุณค่าไม่เคยเสื่อมสลาย ถึงแม้ว่าอาณาจักรล้านช้างจะล่มสลายไปแล้วแต่วัฒนธรรมประเพณีล้านช้างยังถูกสืบทอดและยังถือปฏิบัติเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันนี้ เช่น ฮีตสิบสองคองสิบสี่ บายศรีสู่ขวัญ การผูกเสี่ยว เป็นต้น ดังนั้น ควรที่จะนำเอาวัฒนธรรม ประเพณีเหล่านี้ไปใช้ในการสร้างความสัมพันธ์และความสามัคคีในชุมชนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป
การทำงานวิจัยครั้งต่อไป ควรจะทำการวิจัยแบบเจาะลึกที่ละประเด็น เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมหรือนวัตกรรม ที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริงๆ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบพัฒนาหรือวิจัยแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

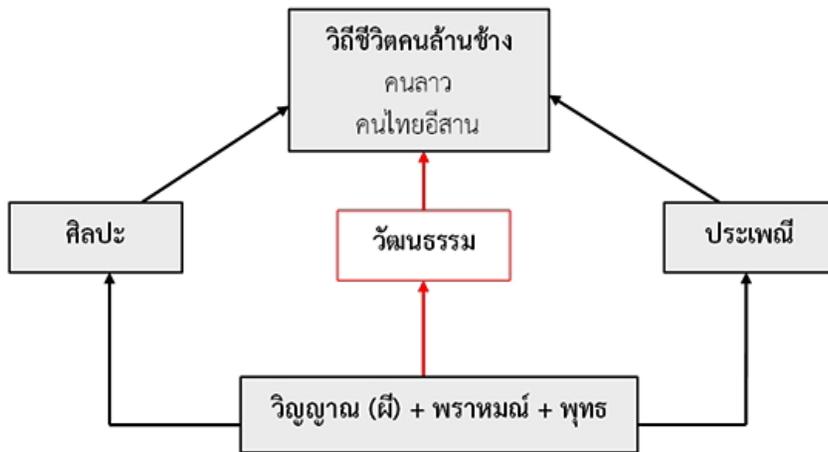
2.1 รูปแบบการนำศิลปะล้านช้างในการสร้างเศรษฐกิจชุมชน

2.2 การสร้างความสามัคคีในชุมชนด้วยประเพณีล้านช้าง

2.3 การสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนด้วยวัฒนธรรมล้านช้าง

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การวิจัยอาณาจักรล้านช้าง: ปรัชญา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตคนลุ่มน้ำโขง องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คือ ฐานแนวคิดของคนล้านช้าง ซึ่งมาจาก 3 แนวคิด คือ แนวเรื่องวิญญาน (ผี) แนวคิดศาสนาพราหมณ์ และแนวคิดพุทธศาสนา ทั้ง 3 แนวคิดนี้ นำไปสู่การสร้างสรรค์งานศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณี และสุดท้ายนำไปสู่การหล่อหลอมวิถีชีวิตของคนล้านช้าง ซึ่งสามารถเขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

ทองสีบ ศุกะมาร์ค (ปวีรรค). (2528). *พงศาวดารลาว*. กรุงเทพฯ: องค์การค้าคุรุสภา.

ปิยฉัตร สินธุสะอาด. (2540). *สังคมล้านช้างตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ 21 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 23*.

(รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระครูภัทรสิริวุฒิ (วิทยา สิริภโท/เที่ยงธรรม). (2556). *ศึกษาพัฒนาและอิทธิพลของพระพุทธศาสนาในสังคมล้านช้าง*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสนดุขฎฐิบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสมศักดิ์ ปิยธมโม (อินทเสน). (2543). *อิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมลาวในแขวงจำปาศักดิ์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิทย์ บัณฑิตกุล. (2555). *ลาว: Laos*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.